

Juno en Legs

Karl Geary

Juno en Legs

Vertaling door Lucie van Rooijen

Nieuw Amsterdam

De vertaler ontving voor deze vertaling een projectsubsidie van
het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Oorspronkelijke titel *Juno Loves Legs*. Catapult, New York

© 2023 Karl Geary

© 2023 Nederlandse vertaling Lucie van Rooijen / Uitgeverij Nieuw Amsterdam

Alle rechten voorbehouden

Omslagbeeld: *Juvenile Jazz Bands* (1979) van Tish Murtha © Ella Murtha.

DACS/Artimage 2022

Omslagontwerp Penguin Random House

Omslagbewerking image realize

Foto auteur © Aleksandra Modrzejewska

NUR 302

ISBN 978 90 468 3114 4

www.nieuwamsterdam.nl

Ter nagedachtenis aan Angie

EEN

Een kind dat niet door het dorp wordt opgenomen,
zal het in brand steken en zich eraan warmen.

– Afrikaans gezegde

I

‘Niet bewegen,’ zei ma, terwijl ze met haar ene hand een roomwitte lap satijn om de nek van juffrouw Anderson plooidde en met de andere de stof om haar middel straktrok, waarna ze het geheel vastzette met een speld uit het bosje tussen haar lippen.

Ma’s handen waren onberispelijk schoon, maar omdat haar nagels onder de vlekken zaten leek het of ze vies waren, ook al wist ze ze ondanks het gebrek aan warm water brandschoon te boenen met zeep en een nagelborsteltje. Haar hand streek langs de kromming van juffrouw Andersons rug naar beneden. De stof glansde in het licht van het kale peertje. Ik had zin om de stof aan te raken. Mijn handen waren vies.

Ze deed een stap achteruit en haar ogen volgden de contouren van juffrouw Anderson, op die scherpe rand waar de bruidsjurk de wereld raakte. Opnieuw zei ze: ‘Niet bewegen’, en dus stond de vrouw met haar armen stijf langs haar zij, zo star als een poppetje boven op een bruidstaart. Ma tilde de sleep van de jurk op; ze kende het gewicht van stof. Ze liet hem vallen, tilde hem op, liet hem weer vallen.

‘Zet eens water op, Juno. Wilt u er een koekje bij, juffrouw Anderson? Hm, misschien toch maar niet.’

Ik rende naar de keuken. Die stond vol met spullen die ma en ik in alle vroegte hadden weggehaald om plaats te maken voor juffrouw Anderson. Ons krappe rijtjeshuis was helemaal volgestouwd. Ma bewaarde alles, behalve de horoscoop die ze in de *Herald* las. Alleen als die haar aanstond, werd hij zorgvuldig uitgeknipt en als aandenken in een koektrommel bewaard. ‘Onzin,’ zei ze als hij haar

niet beviel, waarna hij werd uitgescheurd, verfrommeld en in het vuur gegoooid.

Omdat ik niets wilde missen, rende ik terug zodra het water opstond. We kregen niet vaak trouwjurken; meestal waren het zomen en knopen, rokken die na kerst moesten worden uitgelegd. Ik ging theezetten en bracht hem binnen op een blad. Ma zat net op haar knieën lange verticale strepen naar boven te maken met het krijtje. Ik zette de thee dicht bij juffrouw Anderson neer, maar niet te dichtbij, anders zou ma me vermoorden. Ze dronk er niet van. We zetten altijd thee, maar ze dronken er nooit van. Ze raakten liever niks aan hier in huis, dat merkte je gewoon – zodra ze binnen waren, bekeken ze alles van de vloer tot het plafond en dan verstijfden ze. Wanneer ze weg waren, vond ik het leuk om mijn vinger in het kopje te steken, als de thee koud was en er een laagje op zat dat aan je pink bleef plakken bij het doorprikken. Soms overwoog ik er voor het opdienen in te spugen, maar dat had toch geen zin.

Ma riep me om de ene helft van het laken omhoog te houden, zodat juffrouw Anderson de jurk kon uittrekken. Ze was oud voor een bruid, minstens dertig, en rood aangelopen van de opwinding. Ma deed de rits op haar rug open en bleef maar zeggen dat ze er beeldschoon uitzag. Ze dacht dat dat zou helpen bij de betaling, maar dat was niet zo.

‘Vind je, Peggy?’ zei juffrouw Anderson.

‘Echt een beeldschone bruid.’

Door het witte laken heen zag ik een gebleekte juffrouw Anderson, een bedorven wezen dat uit zijn satijnen schil tevoorschijn kwam. Ze stroopte de jurk af, over haar grote borsten tot aan haar heupen, en slaakte hoorbaar een zucht.

‘Nou,’ zei juffrouw Anderson. De jurk lag in een knoedel op de grond. Toen ze erachter vandaan kwam, zei ze het nog eens: ‘Nou. Dan is de vraag natuurlijk hoeveel tijd je ervoor nodig denkt te hebben.’

‘Tsja, eens even kijken,’ zei ma. Ze was nerveus. ‘Vandaag is het woensdag. Tegen de tijd dat ik...’

‘Mijn zussen komen van het weekend, die willen hem dolgraag zien, vrijdag dan misschien? Ja, op vrijdag. Dan kom ik hier toch langs, ’s middags.’

Ma zoog haar onderlip naar binnen en kauwde erop.

‘Zou dat lukken, denk je? Je zou me er heel blij mee maken, Peggy.’

Voorzichtig raapte ma de jurk op van de vloer, tilde hem tot boven haar hoofd, schudde hem één keer uit. ‘Geef die hanger eens aan, Juno... Ja, dat is goed, juffrouw Anderson. Vrijdag, rond etens-tijd.’

‘’s Middags zou beter uitkomen, om een uur of drie.’

‘Een uur of drie? Ja, dat is goed, om drie uur. Afgesproken.’

Toen juffrouw Anderson vertrok, smeed ma de jurk met hanger en al weg. Als een ballon vloog hij door de kamer tot hij tegen de harde rugleuning van een stoel knalde. Ma stortte neer op de bank. Ze liet haar hoofd voorover zakken en verborg haar gezicht achter haar hand. Zo bleef ze een hele tijd zitten. Zonder zich te verroeren.

‘Wil je een kop thee, mam? Mam? Wil je thee, mam?’

Ze stond zo abrupt op dat het net leek of ze niet gezeten had, bukte toen om de jurk op te rapen en deed de hanger er weer in. ‘Breng die spullen naar de keuken en vouw dat laken op. Doe maar terug in de doos... ga je klaarmaken voor school.’

Maar dat deed ik allemaal niet, ik stond haar alleen maar aan te gapen.

Toen begon ze tegen me te schreeuwen. ‘Juno, ik zeg het niet nog een keer. Nu!’ Haastig liep ze de kamer door, hier een duw, daar een ruk gevend. ‘Ik ben het zat, al die troep hier, ik schaam me dood, al die mensen die maar in en uit lopen en ons aangapen. Ik ben het zat. Vrijdag? Ik moet nog naar Mangers’ voor garen. Die paar stui-vers heb ik niet eens, laat staan geld voor de bus. Opschieten, Juno! Ik zeg het niet nog een keer.’

Ik nam het metalen blad met rammelende theekopjes mee naar de keuken en waste ze om.

‘En als je klaar bent ga je naar school, en vlug wat. Ik wil ze niet weer op m’n dak hebben. En zeg tegen die nietsnut dat ik moet werken. Ik wil niet dat-ie me de godganse dag voor de voeten loopt.’

Pa zat boven. Verstoppt. Ma joeg hem altijd weg als er iemand kwam. Hun slaapkamerdeur stond open en hij zat in zijn onderhemd op de rand van hun onopgemaakte bed, met rimpels zo diep als droge rivierbeddingen kriskras over zijn nek. In zijn hand smeulde een sigaret. Blootsvoets en met zijn benen over elkaar staaarde hij wezenloos de kamer uit. Zonder tas kwam ik beneden. Met een draai om m’n oren stuurde ma me weer naar boven. Opnieuw liep ik langs hem heen, maar ditmaal keek ik niet. Ma schreeuwde iets naar boven; hij schreeuwde iets naar beneden. Zij waren twee monden en ik was hun oor.

Het was al voorjaar, maar het was nog wel zo koud dat mijn adem wolkjes maakte zodra ik buitenkwam. De auto's die her en der in onze voortuin stonden, waren met regendruppels bedekt. Werkeloos stonden ze te glanzen op hun sokkels van B2-blokken, het gras schoot er in langgerekte pollen tussen omhoog. Aan haar kant van de muur kwam mevrouw G naar buiten met haar vuilnisbak. Ze keek naar de auto's, toen naar mij en ging zonder een glimlach weer naar binnen. Trut.

Soms kreeg pa betaald om een auto te repareren voordat de reparatie daadwerkelijk plaatsvond – je moest de beloftes horen die hij deed, met in zijn ene hand het geld in zijn zak en de vingers van zijn andere hand gekruist. Dat kwam ervan als je pa vooruitbetaalde. 'Die gouden handjes.' Ik heb het mensen horen zeggen, zelfs mevrouw G. 'Gouden handjes', dat zei ze. Toen ik het opving, vlamde er als een lucifer een ongewenst gevoel voor hem op, dat met een zucht weer uitdoofde. In het voorbijgaan gaf ik een trap tegen een van de auto's, die net zo hol klonk als de eenzame vuilnisbak van mevrouw G: boingggg.

Ergens in de wijk reed een auto met krijsende motor weg, maar ik zag hem niet. Toen was het stil. Ik liep naar de rotonde met de enorme kastanje, die er al stond voordat de weg was aangelegd. Om redenen die niemand begreep had de gemeente eromheen geasfalteerd. Hij ging langzaam dood, door verstikking, denk ik. Church Road liep schuin naar beneden en niet veel verderop was de torenspits te zien. In het voorbijgaan keek ik bij alle ramen naar binnen, puur uit nieuwsgierigheid. Mijn boeken en schriften stuiterden bij

elke stap op mijn rug; de leren riem van mijn schooltas met zijn dikke gesp drukte door mijn uniform heen in mijn huid.

Ik sneed af via het bosje achter de kerk. In het voorjaar rolden de varens zich 's nachts open en druppelde de dauw er 's ochtends van af, en het pad werd steeds smaller door de bramen en brandnetels. Ik liep langs de enorme zwerfkeien met graffiti. Het kreupeelhout lag bezaaid met peuken en groene en bruine flessen, al dan niet aan scherven.

Ik mocht daar eigenlijk niet langs. Jaren geleden had een ouwe vent onze Derry van het pad mee de bosjes in gesleurd. Na afloop bloedde ze en ze vertelde er nooit iets over, maar ik zag de theedoeken die ma haar bracht vol vlekken terugkomen. Ma had nooit gezegd dat ik het er niet met anderen over mocht hebben, maar toch wist ik dat. En toen was er een tijdlang geen ruzie in huis; het was er zo stil als een bibliotheek, en de lucht was dikker. Ma bad alleen nog maar; ze liet haar grote bijbel, die uitpuilde van de bidprentjes, gelamineerde gebeden en andere missieven, geen moment los. Ze zei: 'We hoeven niets van deze wereld te verwachten, en hoe eerder we dat inzien, hoe beter.' Ik vroeg me af of dat waar was en zo ja, van wie ze dat dan wist. Het was waar dat iedereen altijd maar probeerde dingen van je af te pakken, vooral als je niet veel had. Derry's smalle bed stond naast het mijne, en 's nachts zag ik aan haar geopende, glanzende ogen dat slaap een poort was die haar angst aanjoeg.

Ze was niet dood, onze Derry. Ze trouwde, kreeg kinderen. Twee, of drie misschien. Ze kwam nooit langs.

De zuster stond vlak achter Seán McGuire. Haar donkerblauwe habijt viel in lange, vormeloze vouwen neer; alleen haar handen en gezicht waren te zien. Ze leek een soort gevangene die zijn bleke vingers uit de tralies van een donkere cel steekt. De zuster klopte dreigend met een houten liniaal in haar open hand.

De zuster zei:

‘Jullie zijn vreselijke, zondige kinderen.’

Wij zeiden:

‘Ja, zuster.’

De zuster zei:

‘Op een dag worden jullie gestraft en hebben jullie spijt. Lach nou maar als je durft.’

De zuster zei:

‘Wie het laatst lacht, lacht het best.’

De zuster had zo'n mooi gezicht. Ik zorgde dat ik niet te lang keek, maar als ze boos op ons was hield ze haar mond open, zodat we haar tanden konden zien en ze een extra kin kreeg tegen haar aangesloten sluiert. Ik had zin om de liniaal uit haar hand te pakken, haar op een stoel te zetten en de liniaal onder de stof te duwen, om allebei de kanten van haar gezicht eens goed te krabben, tot haar bedekte oren aan toe. Ze werd vast gek van die strakke, jeukende stof en daaronder haar huid die de hele dag zweette, dat moest ze toch voelen, ook al was haar lichaam haar lichaam niet meer.

De zuster kwam langs mijn tafel en ik zag dat haar vingertoppen onder het krijt zaten. Ter hoogte van haar dijnen hadden ze een witte

streep gemaakt waar haar vingers over de stof streken. Een vrolijke glimlach. Zuster, uw dijen lachen.

Ze stuurde Seán McGuire naar voren en zei dat hij met zijn gezicht naar ons toe moest gaan staan. Hij was blond, graatmager en lang voor zijn leeftijd. Toen zijn naam werd genoemd, schrok hij en keek met ongelovig knipperende ogen de klas in. Hij kwam van zijn stoel en ik dacht aan die dieren op tv, nog nat van hun moeders buik, angstig op hun dunne poten, bang om te vallen bij die eerste stap. Hij liep langzaam, met één hand bij zijn mond, bijtend op de knokkel van zijn natte duim.

‘Onze Seán heeft besloten zijn huiswerk niet te maken. Toch, Séan? Daar ben je te goed voor, je bent te goed voor ons.’

Seán werd rood en zijn ogen keken de klas rond zonder ook maar iets te zien. Van alle kinderen die de zuster haatte, haatte ze Seán het meest.

‘Wat heeft Seán een mooi gezichtje, hè?’ zei de zuster. ‘Echt het gezicht van een knap meisje.’ Ze grinnikte even, en de vrolijkheid in haar stem moedigde de klas aan om te lachen, eerst niet meer dan een klein lachje, maar toen ze voelden dat het mocht al wat meer.

‘Een engelengezichtje. Zullen we Seán deze kerst boven in de boom zetten?’

Seáns gezicht werd nog roder.

‘Ik zal eens vertellen wat we nu met je gaan doen, Seán,’ zei de zuster. ‘Ik weet precies wat een knappe jongen als jij nodig heeft.’ Haar hand verdween in de la van haar bureau en kwam weer tevoorschijn met een roze en een geel lint, die ze voor de klas omhooghield.

‘Welke zullen we doen, roze of geel?’

De kinderen begonnen te joelen van de pret, met blozende gezichten en kleine oogjes. Ze riepen de namen van de kleuren. De flapdrol naast me kon niet kiezen en riep ze allebei.

De zuster bleef onverstoort. Voorzichtig pakte ze een lok van Seáns haar, scheidde die van de rest en bond er een roze strik om-

heen, waarna ze een stap achteruit deed om het resultaat te bekijken. Ik zag dat ze zich even van ons losmaakte, zich in een geheime gedachte verloor. Misschien over haar eigen moeder die een lint in haar haren deed? Jaren voor ze haar haren voor altijd bedekte, voor Jezus.

Ze liep om Seán heen, glimlachte nog eens extra naar de klas en maakte met haar schone, gestrekte vingers zorgvuldig een gele strik vlak achter zijn oor.

De zuster zei:

‘Nou kinderen, is Seán geen knap meisje?’

Wij zeiden:

‘Ja, zuster.’

Toen was ze tevreden, vrolijk. ‘Kom eens hier bovenop staan, Seán, dan kunnen we je goed bekijken.’ Ze trok een stoel in het gangpad en gaf er een klopje op met haar hand. ‘Stap er maar op, goed zo, meisje.’

Hij had een paar tranen geplengd, maar die waren verdwenen. Weg.

Hij stond op de stoel en moest voor alle jongens en meisjes een rondje maken. Zonder verzet begon hij te draaien. Eindeloos in het rond.

‘Ziet hij eruit als een Seán, of is het eerder een... Marie?’

Opnieuw gelach. Colin Murphy lachte zo hard dat er snot uit zijn neus kwam en hij haast geen adem meer kreeg.

De zuster had de liniaal weer gepakt en zei dat Seán van de stoel af moest springen. Seán, die dacht dat ze nu wel klaar zou zijn, kwam opgelucht naar beneden. Zijn vingers gingen naar zijn haar en hij begon de strikken los te trekken. Ze gaf hem een harde klap op zijn knokkels en zonder haar stem te verheffen zei ze: ‘Had ik gezegd dat je die eruit mocht halen? Hebben jullie me horen zeggen: “Haal ze er maar uit”, kinderen?’

Wij zeiden:

‘Nee, zuster.’

Zij zei:

‘Nee, dat heb ik niet gezegd. En van wie komt mijn gezag, kinderen?’

Wij zeiden:

‘Van God, zuster.’

Zij zei:

‘Inderdaad, kinderen. Van Onze-Lieve-Heer.’

Seán wreef in zijn handen zoals oude mensen dat doen als ze niets tegen de kou kunnen beginnen.

‘Steek je handen eens uit, Seán.’

Ik wist hoe dat voelde in het begin, als ze onze handen in die zachte van haar nam.

Naderhand, toen hij weer stond te huilen en zijn handen roze waren en diep onder zijn oksels zaten weggestoken, wees ze met haar liniaal naar het strafhoekje.

Nog lang nadat de zuster, met haar gedachten niet meer bij hem, zich naar de klas had omgedraaid en zelfs de stompzinnige lach van Colin Murphy was verstomd, bleven zijn schouders schokken.

De mouwen van Seáns trui waren hard geworden van het aangekoekte snot. Tijdens de pauze zag ik hem in zijn eentje aan de andere kant van het schoolplein zitten, met zijn handen diep in zijn zakken en zijn hoofd gebogen, alsof hij iets waardevols was kwijtgeraakt in de modder waar hij tegenaan schopte, geduldig zoekend. Zijn blonde lokken woeien losjes over zijn voorhoofd. Hij was altijd alleen. Hij viel me op. Ik zag dat hij zichzelf onzichtbaar probeerde te maken. Alles viel me op en ik merkte dat vooral Seán me opviel.

Er was een groep jongens een balletje aan het trappen: ze kregen de bal om beurten en deden tv-presentatoren na. Toen hij naar Colin werd geschoten, legde die het spel stil, klemde de bal met zijn zware voet tegen de natte grond en keek naar Seán. Voordat hij trapte, zorgde hij dat hij de aandacht van de rest had. Hij trapte uit alle macht, harder dan alle anderen.

Blijkbaar merkte Seán iets toen de bal als een torpedo op hem afkwam, met in zijn kielzog een waaier van water. Hij keek in de richting waar de bal vandaan kwam en was weerloos toen die hem in zijn gezicht raakte, zo hard dat alle hoofden zich met een ruk naar het geluid omdraaiden. De jongens barstten los in gejuich toen Seán een hand naar zijn gezicht bracht, naar de bal keek en toen naar de lachende kinderen. Hij stond er onzeker bij, roerloos op de roze en gele linten boven zijn oor na, die als verse likjes verf van een schilderspenseel wapperden in de wind. Hij had ze niet uitgedaan.

Colin riep iets over de linten, alleen ging de clou verloren in de wind voor hij mij bereikte. Maar het bekende gevoel had me al in

zijn greep en ik kon niet echt meer iets horen. Ik was al halverwege het schoolplein, me alleen nog maar bewust van het gelach van de jongens.

Colin stond met zijn rug naar me toe, met zijn spijkerbroek laag om zijn plompe middel. Ik trapte hem zo hard als ik kon tegen zijn kont, en schreeuwend draaide hij zich om, met een rooie kop en een natte, plakkerige mond van het spuug. Hij leek me een klap te willen verkopen, maar krabbelde terug en schold me uit voor trut. Iedereen was bang voor Colin. Colin was bang voor mij. Hij wist dat mijn vader een zuiplap was en dat we niks voorstelden en dat dat me niks kon schelen, dat niks me kon raken. Ik zette een stap dichterbij, bracht mijn gezicht vlak bij het zijne. Zijn warme adem kwam als zure melk naar buiten.

‘Wat ga je nou doen?’ zei ik. ‘Hè?’

Hij trok zich veilig terug tussen de rest van de nu zwijgende jongens, terwijl hij over zijn kruis wreef en zijn onderbroek probeerde recht te trekken onder zijn spijkerbroek. Toen ik me om-draaide en weg wilde lopen, zag ik Seán met een knalrode wang naast me staan. Hij stond gewoon te kijken – meer lef dan ik had verwacht.

‘Wat sta je daar nou te koekeloeren?’ zei ik, en ik wilde om hem heen lopen, maar we waren omsingeld. De andere kinderen waren in een kring om ons heen komen staan en riepen dat we verliefd waren. Ik voelde dat er iets in mijn hand werd gedrukt, een warm, levend iets, en ik zag dat Seán zijn vingers om de mijne had gevouwen en zich zo met mij verbond. Ik keek naar zijn scherpe gezicht, naar zijn hangende oogleden zo teer als klaprozen. Hij leek er oud door.

‘Wat doe je nou, joh,’ zei ik, terwijl ik zijn hand van me afschudde. ‘Laat eens los,’ zei ik. ‘Door dit soort dingen krijg je nou een bal op je smoel. En haal die stomme linten uit je haar, knuppel.’

Die avond bekeek ik mezelf in de spiegel en ik moest bekennen dat wat ik zag me helemaal niet aanstond. Ik probeerde mijn rode